

(a) Gr. IX.
in c. Gemma.
29. de Spes. &
matem.

C A S U S L X .

JULIA, Thomae desponsata, paret ne pecuniae summa accipere, ob damnum, quo eam afficit Thomas, injuria rejeciens nuptias?

R E S P O N S .

Non dubium quin Julia jure accipiat per modum damni compensationis pecuniae summam a Thoma oblatam. Nam æquum est, exempli gra-

tia impenias legitimas, ob sponsalia factas, refundi a negante, sine justa causa, & fidei complementum; & desiderans conjugium potest hanc ob rem ad Judicem vocare renuentem, & ab eo accipere summam, cui renvens addicetur sententia latura. Diximus: per modum damni compensationis, id est, posito Julianam re affectam siuisse damno reali: nam si nullum sit passa detrimentum, nihil a Thoma exigere aut accipere potest.

Vide { DONATIONEM.
IMPERIMENTUM MATRIMONII
IN GENERE.
FORNICATIONEM. }

S T A B U L A R I U S .

S T A B U L A R I U S is est, qui cauponam occupat, id est, domum, aut tabernam, ad quam viator divertit & cibo utitur, pretio soluto.

Hi Caupones persæpe præstare debent sarcinas & alia viatoribus apud se divertentibus propria.

Dicimus persæpe; quia quandoque occurunt circumstantie, eos ab hoc officio eximente: exempli causa, si viator mane exeat cubiculo, & clavem tradat Stabulari, hic præstare debet pecuniam aut sarcinas in eo sitas, & ablatas; potissimum si sera non fuit depravata, sed si viator est clavem seræ inherenter, aut januam cubiculi patenter reliquerit, nec ejus monuerit Stabularium, non habet actionem in eum, & damnum sua debet tribuere imprudentie, immo conjicere licet ipsum petita avertisse.

Quia hi Stabularii saepe impares sunt ipsi officio suo faciendo, & illis necessaria est opera vicariorum & domesticorum, æquum est ut bonam præstent eorum fidem, ut & familiarium: Caupo, habet Lex (b), præstat factum eorum, qui in ea caupona, ejus caupona exercenda causa, ibi sunt. Alia Lex hanc subjungit rationem: quia is, qui eos bujusmodi officio præponit, committi eis permitit (c).

Stabularius non modo tenerit culpa, in Jure dicta, lata & levi, sed & levissima, & eximitur solis casibus fortuitis, quibus vigilancia occurrere nequit: Hoc editio omni modo qui recepit tenetur, etiam si fine culpa ejus res perierit, vel damnum datum est, nisi si quid damno fatali contingit. Sic habent Leges (d), que hanc apponunt rationem: Maxima utilitas est bujus Edicti: quia neceſſe est plerunque eorum fidem sequi, & res eorum custodia committere; neque quispiam putet graviter hoc adversus eos constitutum. Nam est in ipsorum arbitrio, ne quem recipiant; & nisi hoc efficiat statutum, materia daretur cum furibus adversus eos, quos recipiunt, coeundi; cum ne nunc quidem absint bujusmodi fraudibus (e).

Dicta intelliguntur de eo quod geritur in caupona; nam si hi domestici alibi furtu facerent, Stabularius non teneretur (f). Vide titulos Caupo & Caupona, qui in pluribus convenient.

C A S U S P R I M U S .

A LBERTUS, in Gallia iter faciens, devenit in Caupona, a Macao occupata, in qua pernoctat. Equo stabulo præposito & vidulo ancillæ, in cuius erant claves cubiculorum, commisit; accipit postero die mane ignotum noctu veniente, & stabulo non clauso, equum subduxit; advertit etiam suum vidulum reclusum, & quo subtrahit textum denticulatum viginti duplionum; qua de re postulat Maceum, intendens ipsi surrepta præfanda esse, & teneri ad solutionem pretii. Macaeus contra tuerit se non debere Alberti equum subducendum præstare. 1. Quia Stabularius non tenetur damno ejus custodie non commisi, ut declarat Pius IV. in Bulla 10. Decembri 1563.

(g) Pius IV.
in Bulla Cune
sicut §. 1. ro
a. Bujus. mag
p. 103.

pretendentes, a ditis hospitiis, albergatoriis, & cauponis ... nisi illa prius per eosdem adveniat, ac hospitarios, & albergatoriis eisdem hospitiis, albergatoriis, & cauponis in custodiā data & confignata fuerint, minime repeiri: nec eosdem hospites ... defusus conveniri, capi, arrerari, incarcari, detinari, aut quoque modo realiter, vel personaliter molestari ac vexari posse, neque debere. 2. Quia furtum non fecit domesticus ejus, sed ignotus, qui, ipso incio, irrepit domum noctu. 3. Quia equus fuit stabulo inclusus, quod capiebat aliorum equos viatorum & proprium, nec patet tunc committere loco, ac promide non debet detrimentum pati.

Macaeus tuerit etiam se non debere textum denticulatum, furo sublatum, præstare, quia Albertus illud in custodiā sibi non confignavit: huic additum eum nullam equi & viduli mercedem dare.

Quia de re queritur, num Albertus iure exigat haec duo furtū a Macao, qui non est in culpa?

RE

S T A B U L A R I U S .

473

R E S P O N S .

Ite Pii IV. aquitati cui Leges innituntur, conſentanea.

Secunda ratio quam Macaeus subiungit, prima non est iustior. Nam licet Stabularius non compenſetur in specie custodia rei in caupona deposita, sed cibis folum & habitatio Viatorum; tamē tenetur eamdem curam ac diligenter adhibere, ac si præceps compenſaret horum custodia: quia eis accessio & sequela necessaria commercii iuri: & quia necessario ipsi fidendum, omnium interest ut accurata utatur diligentia, & cura in suis commissis aedibus preſet; quia alias ipse facere impone posset. Quia neceſſe est plerunque eorum fidem ſequi, & res custodiae eorum committere, habet Lex: Nec quicquam putet graviter hoc adversus eos constitutum: Nam est in ipsorum arbitrio, ne quem recipiant; & niſi hoc eſſet statutum materia daretur cum furibus adversus eos quos recipiunt, coeundi; cum ne nunc quidem abſint bujusmodi fraudibus (f).

In tandem aliam Legem, probando dictum (f) cit. Leg.

mercede accepunt, non pro custodia; sed Nauta.

ut traiecti vedoris; Caupo, ut Viatores manere in

caupona patiaris; Stabularius, ut permitiat jumenta;

apud eum Stabulari: & tamen custodia nomine ti-

tenentur.

Obſervandum est tamen, dictum heic de officio,

quo Stabularius tenetur præstare domesticorum fa-

cuum, intelligi de eo quod in caupona evenit ip-

fa, ut in eam propoſito: ac proinde, si stabuli

præpositus apud Macaeum exiuit, opprēſurus

Albertum in via qua iturus est, & eum spoliat-

et equo aquavis alia re; Stabularius non de-

bet præſtare, ut videre est ex diſpositione Legis,

quaē agens de Navarcho, habet (b): Debet exer-

citor omnium Nautearum fūorum ... fidum præſtare. (b) Leg. De-

Nec somerito factum eorum præſtat; cum ipse eos

ſe pericula adhucit. Sed non alia præſtat, quam

ſi in ipſa nave datum datum fit. Ceterum ſi extra

nave, licet a Nautis, non præſtabit.

Ceterum, dicta haec de Stabulariis pariter

reſipient ali exercentes commercia publica, ut

exercitores & miliones, qui debent suam non lo-

lum præſtare culpam, quā navigant fine nauclero,

led & culpam Vicariorum & domesticorum fūorum

in officio ſuo faciendo, & malitia, & vice im-

prudentia, ut manifestum ex permulſis Legibus,

quaē brevitatis cauſa, indicare (i) nobis est latiss.

(i) cit. Leg.

Ait Prator. S.

2. &c. 3. cit.

Leg. Debet, &

leg. Tertia. 3. ff.

cod. rit.

Leg. Utili-

tatem. 1. §. 1.

ff. de exerci-

tatoria actione.

ib. 1. tit. 1.

Leg. 1. §. 1.

Leg. 2. & 3. 25.

§. 1. ff. locati

condit. lib.

19. tit. 21.

Leg. Unique

6. §. 1. ff. de

rei vindica-

tione. lib. 6.

tit. 1.

Leg. Idem.

8. §. 1. ff. de

lege Aquilia

lib. 9. tit. 1.

Leg. Aquilia

1. Leg. Inſtitu-

3. Leg. Cui-

compte. 5. §.

6. & 1. & 2.

Dicitur. 1. ff.

ff. de infirmita-

actione. lib. 14.

tit. 1. & §. 7.

infir. de lego

Aquilia.

nas noris di-

gnit. illud dif-

form. 5. c. 2.

S T R U M A E .

S TRUMÆ, Serofæ, & Sodellæ, est morbus, ſitus in tumoribus ſanguineis plenis humorum frigidorum, qui partibus corporis infunt glandulosis, ac præfertim fauicibus. Eas ſæpe creat uſus aquæ vividioris aut frigidioris. Ideo hic morbus eft admodum frequens in Hispania. Auctor quem memorat Hofmannus (R), ſcriptis Deum tribuſſe quibufdam Regibus donum ſanandi ſtrumas: interim nullus in Europa hoc ſibi arrogat donum: ſoli Regi Christianiſimo tribuendum eft, ut cernere eft in duabus decisionibus ſequentibus. Nam Rex Angliae eo intendit gaudere dono vi juris falſi & commentitii in Regnum Galliæ: non ſibi ſumit quoque.

C A S U S P R I M U S .

T IBURTII habuit ſeptem ordine maſculos ex uxore Angadrena; Marculum ſepimum, ſacerdotio initiatum, adire ſolent incolæ terra vicinæ quicunque, ſtrumis laborantes, ut iſum expellerent morbum ejus tactus & benedictio: innixi ſententia in universum receperit, qua feptimo maſculo eft donum ſanandi eum. Nonne eft abuſus deſtruendus?

Pontas Tomo III.

Hæc praxis videtur abuſus: hæc dicta virtus, a vulgo tributa ſeptimo maſculo, eft vaga & ſine auctore. Et quidem, ſi ſeptimus maſculus emendaret ſtrumas, hoc haberet veleſ ſtrumate naturali, vel ex dono ſupernaturali, a Deo ipſi conceſſo. Nonne autem ex virtute naturali: nam afferi nequit fermenti maſculi natura quidquam inefſe, quo poſit (k) Beamanus, in illud dif- formem conceptum ejus aut ortum hanc imprefſiſe vim modo extraordinario; quod perfeſſum: ars Medi- apud Hofmannum nihil unquam agnoscit in eo alienum a ceteris v. ſtrumas.

R. ante

ante eum natis. Non etiam ex dono Dei supernaturali: Nam Ecclesia & Traditione numquam par agnoscit donum in seipsum masculis. Historia, tum sacra, eum profana, rarer omnino. Nullus Auctor mentionem fecit; & præterea constat experientiam non patrocinari vulgi sententia hac de re, quam nulla sanatio ab iis patrata, appareat comperta.

C A S U S II.

CATULLUS a few annis & plus laborans struens, cum accepisset Deum Rege Gallie fuisse largitum ym supernaturale & donum peculia re eos curandi, in conspectum hujus Principis se dedit, pr & plures alii agric & & perfecte sanatus est a morbo, quem Rex tetigit manu, qualiter efferoendo voces. In hoc nomine est supersticio, aut abusus:

R E S P O N S.

Hic ager nullius superstitionis aut abusus reus est, in capitulo proposito. Nam donum quo gaudent Reges Christianissimi, sanandi agros struimus, est gratia singularis, a Dgo ipsi concessa per unicione sacram, de qua Corona imponitur, effusam.

Sic docet verus Auctor (a), qui, testis occu-

(a) Guillel. L. de pignoribus Sanctorum c. 2. s. 1. in Ludovicum VII. Pinguis nominis, qui Philippo I. parenti sucescit, 29. Julij 1108. his exprimit verbis. *Quid quod Dominum nostrum Ludovicum Regem confutemus ut videmus prodigio? Hos jam qui serofas circa jugulum aut uspiam in corpore patiuntur, ad tadium ejus, superaddito crucis signo, vidi catervatum, me ei coharense & citram prohibente concurrere, quos tamen illi ingenita liberalitate ad se manus obvansas, bummilline congnabat.* Postea subiungit Regem Philippum parentem hoc quo fruebatur, dono sufficie frustigrum peccatis suis. *Cuius gloriam miraculam, cum Philippus pater ejus alacriter exerceret, nec quibus incidentibus culpis amfit.*

Gulielmus de Nangis (b), qui vitam S. Ludovici scripsit, idem in hoc opere praefat testimoniū in gratiam Regum Gallia. Sicutim, de hoc loquens S. Regg, fatur. *In tangendo infirmitates, sive vulgo fodellæ vocantur, super quinque, bus curandis Franciæ Regibus Dominus conseruit, tulit gratiam singularem; pius Rex modum hunc, præter Reges ceteros voluit observare: cum enim alijs Reges prædecessores sive, tangent modo locum morbi, verba ad haec appropriata & confusa proferrent, quæ quidem verba sancta sunt atque Catholica, nec facilius conveinissent aliquod lignum crucis, ipse super altiorum confundendūm hoc addidit, quod, dicendo verba, super locum morbi sancta cruci-*

cis signaculum imprimebat, ut sequens cura, tibi virtuti crucis attribueretur potius quam Regia dignitati.

Stephanus de Conti, Monachus Corbeiensis, ejusdem mentionem habet domi supernaturalis, a Deo collati in Regem Gallie, qui, suo avo, postquam manu dextera fetigata ægros in loco mortis, le collubet aqua, quam hi ægri jejuni hauriebant novem continuis diebus, & certissime sanabantur sine alio remedio. En eius verba: *Pro dii Reges singulares, quilibet ipso forte plures miracula in vita sua: videlicet sanando omnia de veneno, turpiq; incommoda scabie, que Gallice vocatur Ercoroles: modus sanandi iste est. Postquam fleu aurois Miflam, offert ante eum quas aquæ plenum, statim tunc facit orationem suam ante altare, & postea manu dextera tangit infirmitatem & lavat in dicta aqua: infirmi vero accipientes dicta aqua, sive alia medicina omnino sanantur; id est rei veritas, quod innumerabiles sive de dicta infirmitate fuerint sanati per plures Reges Francie.*

Auctor, qui nobis hec præbuit testimoniū (c), laudat opus vetus, cuius mentionem habet Campaniā in Miscellaneis historicis, & cuius excerptum legitur in testimonio Libertatum Ecclesiæ Gallianæ (d) his verbis: *Pariter Francorum Rex (d) testimoniis, Christianissimus ad iustum manus tacitum certos infirmos sanare est assuetus, & gesta ipsa miracula Prophatarum exemplo secundum Joannem Anpræam.* Hic Joannes Andreas, scribens an. 1330, testatur hoc donum supernaturale nostrorum Regum Commentario suo in Decretale Pontificis Honorii III. (e) his verbis: *Quedam vero (miracula) procedunt ex dono Dei, ut in Regie Francie & in Propheta;*

Alius denique Auctor, decimi tertii saeculi, qui dicitur Gilles Romanus, cuius opus extat apud S. Thomam (f), hujus meminit doni celestis, a Deo concessi Regibus Christianissimis, & affigit argumentum assumendum ex gestis Francorum & Remigii super Clodovæum Regem primum Christianum inter Reges Francorum, & delatione olei desuper columbam, quo Rex præfatus fuit inunctus, & inunguntur posteri signis & portentis a variis cursis apparentibus in eis ex unione prædicta.

En testimonia perantiqua & illustrissima in gratiam doni supernaturalis, a Deo collati in Reges Christianissimos; & plura alta silentio prætermittimus (g).

(g) Lat. 2. de tribus exam. part. 2. q. 7. pag. 167.

S U P E R S T I T I O.

NUSQUAM leguntur in Veteri Testamento nec vox *supersticio*, nec verbum *superstitionis*: sed occurruunt passim plurimis in locis Novi Testamenti, ut

(h) Act. 17, in Actis Apostolorum, & in Epistola S. Pauli ad Colossenses (b).

(i) S. Thomas (i) explicat istis verbis naturam *superstitionis*. Est vitium, secundum S. Thom, excessum, Religioni oppositum, eo quod cultum adserat; vel ei, cui non oportet: vel eo modo, quo non oportet. Ex quibus verbis Doctoris Angelici Polmanus istam, quam tradit, compositum superstitionis definitionem: *Supersticio est veri, falsi & numinis cultus, vitiosus; & istam aliam, quæ sic se habet: Falsa religio, exhibens cultum numini inindebito, vel indebitum vero (K).*

Per hæc verba: *falsa Religio*, intelligit, ut S. Thomas, *vitium, Religioni oppositum per excessum; sive irreligiositas (que est opposita) per defectum.*

Vulgaris hæc est hujusce primæ superstitionis divisio in idololatriam, divinationem, vanam observationem & artem magicam.

Idololatria, est divinus cultus exhibitus alicui creature, quæ ut Deus habetur; atque illa Creatura dicitur Idolum; hoc est, falsum alicuius ficti numinis simulacrum; qua de causa dicit Apostolus (l): *Sciimus, quia nihil est idolum in mundo; & quod nullus est Deus, nisi unus.*

Potest

S U P E R S T I T I O.

475

Potest hæc Idololatria signis externis manifestari, vel intus duntaxat abscondi, aut simul & intus residere, & extrinsecus manifestari: quo quidem in alterutro casu semper occurrit mortale peccatum.

Divinatio definitur istis verbis: *Futurorum contingentium, id est, provenientium a causa indeterminata, prædictio; neque ista nominis appellatione donatur, nisi quia proprius est actus solius Dei, secundum istud Isaiae (a) Annuntiat, qua (b) 10. 4. 5. veniuta sunt in futurum, & sciens, quia Dii ejus vor: adeo ut qui sibi sumit, ut tamquam certa divinet, quæ futura sunt ac contingunt, aut etiam praesentia, quæ cognitionem hominum fugient, atque Angelorum, sibi velit impie prorsus arrogare cognitionem, quæ solius est juris Divini, quamque nititur ope Daemonis assequi, hoc est, eundem invocando vel nominatim, vel tacite, atque implicite.*

Solet dividi divinatio plurimas in species, quas prosequemur in hujus tituli decursu.

Definitur observatio vana verbis istis (b) Observantia vana est evenitus foreuti (b) Polman. 1. 97. consideratio, mediare inefficacis adhibitio ad consequendum certum effectum; hoc est, in eo consistit observatio vana, ut modus quidam adhibeat, cui nulla vis inest ordinaria, nec a suape natura indita, nec proveniens ex Divina, Ecclesiasticae institutione, effectus, qui inde speratur, certissime producendi.

Quamquam ita superstitionis species habeat ex propria sua natura, ut sit mortale peccatum, secundum isthac verba Regii Prophetæ (c): *Odisti observantes vanitates (c) 10. 30. 7. supervacue: potest nihilominus aliquando duntaxat evadere veniale peccatum, si ne ex defectu sufficientis observationis, sive propter simplicitatem, bonam fidem, aut ignorantiam illius, qui eandem adhibet, puta, si miles aliquis ex ignorantia scapulare aliquod assidue geret, quoniam ei dictum fuisset cum asseveratione, modo illud semper indebet, nunquam futurum ut laderetur, aut, si laderetur aliquando, futurum nunquam, ut inconfessus ex vulneribus moreretur.*

Tandem ars magica superstitionis ea est, quæ definitur: *Ratio operandi mira, opere demonis, per signa ab eo instituta: aut, invocatio demonis expressa, vel implicata ad miri operis patrationem (d).*

Dicitur, *mira*, non vero, *miracula*: siquidem nec Daemon, nec ipsius admixtri ulla potestate valeant edere veri nomini miracula; sed quædam tantummodo, quæ videntur insolita, & animos adstantium admiratione defingunt; quoniam eos latet, quæ sit eorundem vera causa.

Ex quibus patet, posse superstitionis esse duplex objectum contrarium; nimur cultum falsi numinis, aut cultum, qui vero Deo exhibetur ratione indebita, & opposita cultui, quocum ipsi serviendum est: *qui Diuino instituto, ratione est differentius*, addit Polmanus: ars de superstitione sub altero isto respectu considerata agitur in hoc præsenti titulo.

Jam vero cultus iste, vel falsus est, vel supervacuus. Prior a Theologis definitur (e): *Veri Dei cultus non verus: quia falsus est in se, qualis illa est cultus species, qui in eo consistit, ut configantur falsa miracula sub prætextu vel honorandi Deum, vel agendi, ut ab aliis ei summi tribuantur honores: vel in sua significacione, qualis ille cultus foret, quo veteres obseruarentur Judaicarum Cærenioniarum ritus, qui intendunt in Messiam venturum. Quæ species cultus annexum semper habet mortale peccatum.*

Posterior definitur (f): *Veri Dei cultus ab illius instituto alienus: hoc est, cultus, qui a communis usu, Doctrina, & Ecclesiastico instituto prorsus abhorret; qualis est oratio quædam, quæ funditur adjunctis quibusdam vanis circumstantiis, quæ nullatenus referuntur ad honorem & cultum, qui Deo debentur; puta oratio, quam quis sibi fingit non recitandam nisi certis quibusdam diebus, aut constitutis quibusdam horis, aut ex qua non putat effectum nullum sece consecuturum esse, nisi eadem certis quibusdam repetitis vicibus iterata, aut ab ejusdem fine illius exordio sumpto, & ab illius initio fine eidem imposita, vel tandem eadem recitata cum quodam corporis habitu, vel sese ad Occidentem potius, quam ad Orientem convertendo.*

D. Thiers composuit in quatuor Tomis quedam de superstitionibus tractatum: in cuius primo vel etiam duntaxat Tomo variarum superstitionum exempla congerit usque ad trecenta, vel quadringenta, quorum pleraque spectant ad morbos tam hominum, quam animalium curandos: quæque in eo potissimum consistunt, ut quædam, nullis prolatis verbis, fiant: alia vero, Pontas Tom. III. R. 2. fun-

fundendo certas quasdam orationes, vel pronunciando quasdam vocabula Graeca, Latina, Gallica, Hebraica, aut quae sub intelligentiam nullatenus cadunt. Generatim loquendo, superstitiones omnes, cuiuscumque sint speciei, primo Decalogi precepto interdicuntur: *Omnis superstitiones intelliguntur prohiberi in hoc quod dicitur: Non habebis Deos alienos eorum me.* Quae verba sunt S. Thomae. Quod idem etiam declarat Eboracense Concilium, quod an. 2466. celebratum est. Ratio est, quia quocumque superstitione necessario continet aliquod pactum cum Dæmonie latente implicitum, vel tacitum quemadmodum verbis expressis docent S. Augustinus (a) & S. Thomas (b). Cui quidem doctrinæ tota consensit sacra Facultas Theologica Parisiensis in octavo Censuræ articulo 19. Se-
(a) 5. Aug. l. 2.
de Doctrin.
Chris. c. 20.
& c. 22.
(b) S. Th. l. 2.
q. 122. a. 1. ad
prembris 1498. qui refertur a Gersonio.

CASUS PRIMUS.

FLORENTIUS Parochus de S. Petro sequitur antiquum quendam usum, non tantum ab antecelsibus suis, verum etiam a plurimis Diœcesis Parochis frequentatum; qui nimur ejusmodi est, ut ipsius Ecclesiæ Clavis igne rubefacta adveniatur ad caput Boum, Canum ceterorum quo animalium, ne rabies contrahant, vivente scilicet in tota passim Provincia generali illa confuetudine, ut capitibus animalium Clavis alienus Ecclesiæ, que sub invocatione S. Petri dedicatur, applicanda eadem ratione curetur: qui quidem usus solet ut plurimum obtineatur in tuto Avenionensi Comitatu, tum apud multas Galliarum Provincias; abique eo quod quidam in ea re vitæ, aut dignum repugnante deprehendatur; potest-ne predictus usus tanquam superstitionis condemnari?

R E S P O N S.
Ufus predictus plurimam prorsus olet superstitionem. Quonam etenim fundam non propagari potest, virtutem eam inesse Clavi alienus Ecclesiæ, que Deo conferatur sub invocatione & Patrocinio S. Petri, ut potiori iure, quam Clavis alienus Ecclesiæ, que sub invocatione cuiuslibet alterius Sancti dedicatur, aliquod animal aut a contrahenda rabi discedat, aut a contra-
cta liberet? Quo jure fingi potest, posito, quod ejusmodi Clavi tanta vis indita sit, futurum ut si frigida admoveatur, omni jam virtutis efficacia careret? An inde nimur, quod qualiter illa tanta virtus sit quid calor ignis necessario annexum? Si namque contendatur, istam clavem non agere, nisi interveniente depreciatione S. Petri; tam, eandem calidam admoveiri, prorsus inane est; siquidem non major inde S. Petro honor accedit. Sed iterum, qua de causa animo pertinet, clavi alienus Ecclesiæ de S. Petro tribuit tantam ejusmodi virtutis efficaciam, & eandem Ornamenta, aut etiam Sacris Vasis, que in usum edunt ejusdem Ecclesiæ, denegari?

Censemus igitur, si talis usus non praferat vanæ superstitionis argumenta omnino indubita, aut cultus latente inanis ac supervacui, procul dubio plurimum adesse locum existimandi, eundem esse superstitioni vanæ aut mani latente ac supervacuo cultui proximum, neque quidquam aliud esse, nisi quoddam eritis figuratum, cui nullum aliud fundamentum succurrat, quam ex ignorantia fidelium, aut sordida turpis luci cupiditate, qua flagrant quidam Ecclesiastici nimia popularum simplicitate atque credulitate abutentes.

Posset etiam, ut videtur, in eundem locum ac ordinem receneri predictarum superstitionum, usus, qui quibulam in locis frequentatur, adhibendi sibi primum nummum, qui Crucifixum fuit oblatum in Parasceve: confutudo se tangendum offerendi septimo infanti maculo, ut ex illa tactione struma penitus sanentur, & plurima ejusmodi, que passim occurserunt usum variorum confuetudinum.

Exstinximus ergo, futurum profecto, ut Florentius Parochus de S. Petro se laipient ge-
ret, si confuetudinem ejusmodi de sua Paro-

cia plane tolleret ac resarciret, modo possit id ipsum tentari abique periculo concitandæ offendis in Populo, qui confuevit in istis penitus habere vanas generis istius superstitiones; atque, si facilius ac feliciter res succederet, & opera premium esse futurum, ut ad suum Episcopum recurreret, & justa sibi ab eodem renunciata exequatur. Nihilominus, si eo usque nulla ratione pervenire possit, ut eandem totam extinguiri propter obstinationem ignorantis populi pertinaciam; eam partem debet potissimum amplecti, ut eandem toleret; quod abique peccato fieri ab eo posse praetulimus, ulque dum Ecclesia ea de re iudicium suum ruleret; siquidem, qui confuetudinem ejusmodi sequuntur, non committant inde peccatum latrem mortale propter suam, qua scilicet excusat, bonum fidem atque simpliciter; cum icticet ex se non habeat ejusmodi confuetudo, ut sit vera superstitione potius, quam quod solet sub appellatione supervaria cuius cultus circumferri.

Cui decimatione faveat tententia Cardinalis Cajetani: (c), qui ea de re sic habet: *Adverte, Card. Cajetani, quod multa observantur in his, que pro Dei reverentia aguntur, que superstitione apparent;* & tamen sunt: *Et alicuius Ecclesiæ, que sub invocatione cuiuslibet alterius Sancti dedicatur, aliquod animal aut a contrahenda rabi discedat, aut a contra-cta liberet? Quo jure fingi potest, posito, quod ejusmodi Clavi tanta vis indita sit, futurum ut si frigida admoveatur, omni jam virtutis efficacia careret? An inde nimur, quod qualiter illa tanta virtus sit quid calor ignis necessario annexum? Si namque contendatur, istam clavem non agere, nisi interveniente depreciatione S. Petri; tam, eandem calidam admoveiri, prorsus inane est; siquidem non major inde S. Petro honor accedit. Sed iterum, qua de causa animo pertinet, clavi alienus Ecclesiæ de S. Petro tribuit tantam ejusmodi virtutis efficaciam, & eandem Ornamenta, aut etiam Sacris Vasis, que in usum edunt ejusdem Ecclesiæ, denegari?*

G A S U S II.
(d) Coll. Pe-
tror. 10. 4.
Coll. 3. qu. 1.
Samborius 1. 2.
caus. n. 1.
VALENTINUS, qui nomen gerit viri singularis omnino pietatis, aliquos agros sanavit, recitando Evangelium secundum S. Joannem. In principio, quinque Pater & Ave Maria, cum quibulam alii adjuncit orationibus. Numquid inde Superstitutionis alicuius argendus est?

R E S P O N S.

Illud non potest dici superstitionis, quod plurima cum reverentia Divinum nomen invocatur, aut certa quedam oratio recitatur, quam Ecclesia comprobat: modo non aliunde speretur effectus aliquis optatus, nisi exulta Dei bonitate, unicaque ipsius omnipotenti: atvero, si aliter expectaretur profecto contraheretur peccatum superstitionis. Etiam proficeret verba divina, aut invocare

Div. 2. qu. 26.
ad 1.
(a) S. Thom. *divinum nomen, ait S. Thomas (a), si respectus habeatur solum ad Dei reverentiam, a qua expe-
diatur effectus, licitum erit. Si vero habeatur re-
spectus ad aliquid aliud vane observatum, illius
erit. Et paulo post: (b) Eadem ratio est de por-
tatione reliquiarum: quia, si portentus ex fiducia
Dei & Sanctorum quorum sunt reliquiae, non erit
illius; si autem circa hoc attenderetur aliquid
aliud quantum; puta quod vas esset triangularis,
aut aliquid aliud hismodi, quod non pertinet ad
reverentiam Dei & Sanctorum, effet superstitionis.*

*Ex quibus inferre licet, si Valentinus in orationibus quas confuevit recitare, nihil aliud intendat, quam debitum Deo obsequium exhibere, nec nisi ab ipsius summa bonitate sanatione aegrotum sperare, in quorum gratiam predicas fundit preces; eum nullo iure posse superstitionis argui: at ejusdem conscientiam omnino confundit eum esse, si verbi gratia confidat, futurum ut ex certis quibulam orationibus, potius quam ex aliis quibuslibet, sum effectum consequatur; aut si eumdem speret ex certis quibulam vicibus, quibus recita-
rit orationes; quasi ei perficium fore, nihil sibi profuturas, quantum ad optatum effectum, orationes quae per totidem vices non recitarentur.*

*Atque hic potissimum de causis generaliter asse-
ri potest, formulas orationis singularem esse de
superstitione proflus suspectas, si ex ipsis potius,
quam ex quacumque alia postulatis effectus sper-
tor, praetertim vero cum ab Ecclesiæ non compro-
bantur. Ratio est, quia plurimum datur locus con-
sciendi, effectum qui inde sequitur, procedere a
dæmons, qui summa cum industria totus in illud
semper incumbit, i. si fideles deterret ab ordinariis confuetudinibus quas ab Ecclesiæ compro-
bantur, & alias quasdam eis suggestas quas auto-
ritate sua non approbat; quo ea ratione eos fa-
ciat ab ejus mente & instituti proutis alienos: 2.
ut afferat privatis personis occasiones, e quibus ef-
ferantur superbia, & inanibus ac vanis studient
inquisitionibus: 3. ut se transformet in angelum
lucis, quo facilius decipiat simplices ac credulos.
Indeque est, quod Petrus Simon episcopus Irenensis de tentatione sui confiliis damnaverit tamquam illicitan, ac interdixit ut omnino superstitionem, quamdam orationem, quantum ad sanationes quas afferbat, quam solebat quidam dux militum adhibere ad sananda vulnera suorum militum; quamquam illa oratio foret proflus ad religiosam, si sola verba considerentur quibus ipsa concipie-
batur. En quia referuntur a Delrio (c): Per Je-
sus Christum, cum Christo Iesu, & in Christo Je-
su, tibi Deo Patri omnipotenti, omnis honor &
gloria in unitate sancti spiritus in omnia sancta
secularium. Oremus. Præcepis salutaribus moni-
ti, & divina inspiratione formati, audemus dicere:
Pater noster qui es in celis, sanctificetur no-
men tuum, &c. omnipotentia Patris, sapientia Filii,
virtus Spiritus sancti, sancte hoc prefens vul-
nus & defendat ab omni malo. Amen Iesu. Do-
mine mi Iesu Christe, credo per te nobis sacre
fæcie quinte, in cena, post lavatos a te pedes Apo-
tolorum tuorum, acceptum fuisse panem in san-
gas ac ventribiles manus tuas, benedictum, fra-
sum ac datum tuis sanctissimi Discipulis, te di-
cente: Accipite & manducate: Hoc est enim cor-
pus meum: similiter acceptum fuisse calicem in
sanctas manus tuas; & gratias a te dicas fuisse;
& cumdem illis a te fuisse datum, tu nimur dicere: Accipite & bibite: Hic est enim sanguis
meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum. Hec quotiescumque fe-
ceritis, in mei memoriam facietis.*

*Supplex rogo te Domine mi Iesu Christe, ut ve-
lis bocce vulnus & prefens malum sanare per
tebas sacramenta verbis, per certum efficaciam ac
virtutem, & per meritum sanctissime tuae Passio-
nis. Amen Iesu. In nomine Patris, & Filii, &
Spiritus sancti. Amen Iesu. En qualis te habet
illa oratio, qua licet omnino via videatur, nihilominus interdicta fuit omnibus episcopi prelati
diecanis; quod quidem interdictum ipse Delrio*

Tontus Tom. III.

SUPERSTITIO. 477
vindicat plurimis ex caussis. Primo: quoniam non
est penes homines privatos, proprio suo marte pri-
varaque sua auctoritate novas inventare formulas
orationum; quippe inventa ejusmodi ab uts ipsius
Ecclesiæ fini prorsus aliena, que prohibet in suis
libris Ritualibus, ne recens advenientes preces ad
avertendos morbos adhibeantur; nec finit, adhiberi
nisi benedictiones, exorcismos & orationes, qui
bus auctoritatis & approbationis luce pondus addi-
derit. Secundo: quoniam in eo Deus tentatur,
quod condatur, certa cuidam orationis formulæ
viam inesse, ut quoties libuerit alicui personæ
privatae eamdem recitare, statim inde gratia que-
dam curacionum instar miraculi confequerat. At-
que re vera quidem, si proprii preces inspiciantur,
quibus usi sunt viri Sancti; cum stupendas illas
ac miraculis plenas patravere sanationes; numquam
deprehendetur, eos uti fuisse eadem orationis for-
mula; sed eorum unusquisque suam fundebat orationem,
prostribus sibi, divino Spiritu afflante, fugge-
rebat. Tertio: propterea quod in praedicta for-
mula memorarentur verba confectionis Corporis &
Sanguinis Iesu Christi, quamquam nihil conexio-
nis habeant cum effectu qui inde sperabatur ab
illo militari Duce, qui eamdem eo fine proferebat,
ut fuos sanaret milites; & sacrosancta illa verba
fuerint ad finem prorsus diversum instituta; adeo-
que in ejusmodi conferantur usum, qui toto celo
aberrat ab illa mente, quam habuit Dominus no-
ster, quando eadem pronuntiavit.

Narrat etiam Bodin factum aliud, quod hec lo-
ci referre non est a proposito nostro alienum; si
quidem apprime conducat ad materialem de qua
agit in propria specie. In eo describitur hysto-
ria cuiusdam mulieris, cui nomen erat Barbara
Dorea, que confessa fuit, se se a diabolo accep-
tare verba, que memorantur a laudato Bodin in
ea, quam de illa muliere scriptis mandavit, histo-
ria sequentibus verbis: (d) Barbara Dorea, que
decreto Curia sententia Prefredi sancto Christo
lib. 3. Domo-
phoro ad Sanctum confirmante, cremata fuit 19. Januarii 1577. fatebatur, se illi quos fascinare-
rat, medicinam fecisse diffusa columba & aegro-
tomachio imposta cum his verbis: In nomine Pa-
tri, & Filii & Spiritus sancti, Domini sancti Antonii, & Domini sancti Michaelis Angeli, curari posse ab hoc male: & mandauisse, ut nouem diebus missam in Templo illius vici curarent
celebrari.

*Quae quidem exempla eo potissimum animo mem-
oravimus, ut inde confirmaretur, quæ de Valen-
tino profecti sumus; & manifestum fieret, in pra-
dictis ejusmodi singularem orationum formulas gra-
vissimam ut plurimum cadere suspicionem superstitionis.*

C A S U S III.

NICEPHORUS vir militaris, cum iamjam ad
bellum profecturus erat, nomen suum dedit facio
cuidate de scapulari fodalito, quoniam fuerat ei
facta plurima fides, atque persuasum ipsimet erat,
pro certo futurum, ut omnibus qui praedictum
scapulare gerunt, & facio praefato fodalito addi-
cti, singulis diebus recitant quinque Tater &
Ave, gratiam refervari de vita numquam dem-
grandi, nisi cum beneficio sacramentalis confessio-
nis. Nonne vir praedictus aliquam inde contrahit
culpam superstitionis?

R E S P O N S.

Nullatenus ambigendum est, quin Nicephorus
operæ superstitionis culpam contraxerit, cum ex-
falla illa periuersio quam animo induit suo,
nomen dedit facio de scapulari fodalito.

Quamquam etenim usus gerendi scapularis ea-
dem ratione, qua confundendo recitandi Rotarii B.
Virginis, sit pius ac laudandus, si consideretur
dumtaxat ut externa significatio cultus illius inter-
ioris, qui exhibetur sanctissime Virgini, & tam-
quam tessera quedam qua revocatur in memo-
riam propositum illud, quod fuit animo destinatum,

R. 3. pri-